הא לא דמיא אלא להא [א]שכן עליה עוף כשירה עלה עליה זכר פסולה מ"ט אמר רב פפא אי כתיב [ז]עבד וקרינן עבד עד דעביד בה איהו אי כתיב עובד וקרינן עובד אפילו ממילא נמי השתא דכתיב עבד וקרינן עובד עובד דומיא דעבד מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה ת"ש [ב]אבידה לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצורכו אבל שוטחה לצורכה על גבי מטה ועל גבי מגוד נזדמנו לו אורחין לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד בין לצורכה בין לצורכו שאני התם דקלי לה אי משום עינא בישא אי משום גנבי ת"ש [ג]מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין לאחוריהם במקל והא הכא דאפשר למעבד כצנועין וכי לא מכוין שרי תיובתא למאן דמתני לישנא קמא דרבא תיובתא: ולא יסיק בו וכו': [ד]ת"ר תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת רבי אומר [ה]הפת אסורה וחכמים אומרים הפת מותרת [ו]בישלה על גבי גחלים דברי הכל מותר והא תניא [ז]בין חדש ובין ישן יוצן לא קשיא הא רבי והא רבנן אימור דשמעת ליה לרבי [ח]משום דיש שבח עצים בפת זה וזה גורם מי שמעת ליה אלא לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן הי רבי אליעזר אילימא רבי אליעזר דשאור [ט]דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עיסה ואין בזה כדי להחמיץ ואין בזה כדי להחמיץ ונצטרפו וחמצו רבי אליעזר אומר אחר אחרון אני בא וחכמים אומרים בין שנפל איסור [י]לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף לעולם אינו אוסר

עד

הא לא דמיא. תירוצא הוא: **שכן עליה עוף.** בפרה אדומה קאי שפרח ונח על גבה אע"ג דכתיב (ז) לא עלה עליה עול דמשמע עליה אפילו עלייה בעלמא ואי משום דכתיב עול הא מרבינן ליה שאר עבודות במסכת סוטה (דף מו.) אפ"ה בהא עלייה כשרה דלא ניחא ליה והוא הדין להכניסה לרבקה ודשה: **עלה עליה זכר פסולה.** דניחא ליה והוא הדין לתינק ותידוש: **עובד.** משמע ממילא עבד משמע בידים ואף על גב דהאי בעגלה כתיב תרווייהו ילפינן מהדדי בגזרה שוה דעול עול במסכת סוטה (דף מו.): **לא ישטחנה.** במוצא בגד אבידה קאי: **מגוד.** קבילי"א: **לצורכה.** כדי שלא יאכלנו עש: **נזדמנו לו אורחין וכו'.** אלמא אף על גב דלצורכה הוא והיינו לא אפשר הואיל ומתכוין להתכבד בשל חבירו באורחין חשיב ליה גזל ואסיר: ומשני לאו משום כוונה הוא אלא משום דבשטיחה זו קלי לה כלומר מאבדה בידים אי משום עינא בישא אי משום דלמא אורחין גנבי ליהו וגנבי לה: **מוכרין כדרכן.** מעוטפין בכסות כלאים דאין מתכוין להנאת לבישה: **והצנועים.** פרושים שמתרחקין מן הכיעור ומן הדומה לו: **לישנא קמא דרבא.** אפשר ולא מתכוין אסור אפילו לרבי שמעון דא"כ הא מני: יש שטועין שמקשין על משנה זו אותה ששנינו בגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לנכרי [נדה סא:] אלמא כלאים אסור למכור וטעות בידם דהתם אבד דוקא שמא יחזור נכרי וימכרנו לישראל ולא יכיר שיש בו כלאים וילבשנו אבל כלאים הניכר מותר בכל הנאות מכירה: **בקליפי ערלה.** קליפי אגוזים ורמונים שאף הם בכלל פרי ואסורין משום ערלה וכן קשין של כלאי הכרם הכל אסור דבכלאים לא כתיב פרי: **חדש יותץ.** שהרי על ידי היסק זה של ערלה נגמר ומתקיים כולו: **ישן.** שאין היסק זה מועיל לו אלא שאופה בו פת: **יוצן.** שלא יאפה בו פת בהיסק זה: **אפה בו פת.** בהיסק זה. לקמן [ס.] מוקי לה כשאבוקה כנגדו שכל שעה שהיתה פת בתנור היה דולק האור ואופהו שהיה נהנה מן האיסור בשעה שהאיסור בעין: **רבי אומר הפת אסורה.** דיש שבח עצי איסור בפת: **וחכמים אומרים הפת מותרת.** דהא (ח) סברי אין שבח עצים בפת ממש והוא הדין דלית להו נמי חדש יותץ אלא יוצן והכי אמרי' בשמעתין: **בישלה על גבי גחלים דברי הכל.** הפת מותרת ואפילו לרבי דכי איתהני פת מאיסור כבר כלה ובטל וגחלים איצטריכא ליה דלא תימא אכתי איסורא בעייה וכל שכן בתנור גרוף ואין אבוקה כנגדו: **הא רבי.** דקתני חדש יותץ רבי היא דאמר הפת אסורה משום דגמרה באיסור והוא הדין לתנור חדש שנגמר נמי ע"י האיסור: **אימור דשמעת ליה לרבי דיש שבח עצים בפת.** כי שמעת ליה דפליג רבי אדרבנן ביש שבח עצים בפת לחודא הוא דשמעת ליה דרבנן הוו מקילי טפי ושרו אפי' פת לאכול דאמרי אין שבח עצים בה אלא שבח היסק ואיסור (א) שבה כבר כלה הוא ורבי סבר הואיל ואבוקה כנגדו יש שבח עצים ואיסור גמור בה וגבי תנור חדש נהי דיש שבח עצים בו מיהו הוא עצמו אין נאכל אלא להיסק אחר עומד ויאפו בו ונמצאת פת הנאפת בו נגמרת ע"י איסור והיתר עצי איסור שגמרו (בו) את התנור ועצי היתר שגמרו את הפת והא היכא שמעינן ליה לאסר רבי: **הא ר' אליעזר.** דשמעינן ליה זה וזה גורם אסור דבר שאיסור והיתר גרמו לו שיבא אסור בהנאה: **לתוך עיסה.** של חולין: **אחר אחרון אני בא.** אם סילק את הראשון כדמתרץ ליה אביי [כז.]:

לא

הא לא דמיא אלא להא שכן עליה עוף. מייתי לה משום דרב פפא אמר מילתיה עלה לפי שהיא משנה:

עלה עליה זכר פסולה. וא"ת אמאי פסולה הא ודאי לא ניחא ליה להפסיד פרה שדמיה יקרים בשביל דבר מועט וי"ל דאם נאמר כשירה הוה ניחא ליה ולכך אין להכשירה וא"ת הכניסה לרבקה ודשה אמאי כשירה מ"ש מעלה עליה זכר דפסולה וי"ל דהתם לא ניחא ליה בדישתה שאין מרויח כלום בדישתה דבלאו הכי נידושה התבואה וה"ר יהודה פירש דסתם פרה בחורה היא ומסתמא אין אדם רוצה להטריחה וא"ת והא דתנן (ט) פרה מעוברת ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין והכא אמר עלה עליה זכר פסולה וי"ל דהכא כחכמים דפוסלין דה"נ ר' יהודה פליג ואמר דוקא העלה עליה זכר אבל עלה מעצמו כשירה אי נמי הא דאמר הכא פסולה היינו כשרואה בשעת עלייה וניחא ליה כדאמר גבי הכשר (בפ"ק דחולין) (י)(דף יג.) עודהו הטל עליהן ושמח הרי זה בכי יותן נגבו אינן בכי יותן דבעינן יותן דומיא דיתן אף על פי שאם היה יודע בעוד הטל עליהן היה שמח והא דאמרינן בפרק עגלה ערופה (סוטה מו.) עול פוסל בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה שאר דברים אינן פוסלין אלא בשעת עבודה מה שהעול משמש בה חשוב עבודה:

מגוד. פירש ר"ת כמו נגוד ליה גלימא (כ)(עירובין ד' לד.):

חדש יותץ. קסבר יש שבח עצים בפת וה"נ יש שבח עצים בתנור וזה וזה גורם אסור ויש שבח עצים בפת היינו העצים שהן גורמים אפיית הפת כשאבוקה כנגדו ורבנן סברי אין שבח עצים בפת אף על פי שהאבוקה כנגדו דשלהבת אינה באה מן העצים אלא מחמת משהו הנשרף וא"כ היא כמו גחלת דאין האיסור בעין וכן פירש"י הקשה ה"ר אהרן (ל)לרבי הא דאמר (תרומות פ"ב מ"ג) המבשל בשבת בשוגג יאכל ואפילו בשבת ואמאי נימא יש שבח מוקצה בפת דגחלים מוקצין הן ואומר ר"י דלא שייך אלא באיסורי הנאה דווקא וכן פי' הקונטרס בפרק בתרא דע"ז (דף סו. ושם) גבי תנור שהסיקו בכמון של תרומה:

בישלה על גבי גחלים. בישלה דווקא כדיעבד אף על גב דלכל הנשרפין אפרן מותר (מ) אפילו לכתחלה יש לחלק בין אפרן לגחלים:

בין חדש בין ישן יוצן. דזה וזה גורם מותר אף על גב דזה וזה גורם דווקא בדיעבד מותר כדמוכח בסוף פרק כל הצלמים (ע"ז מח:) דאמר רבי יוסי אין נוטעין אגוז של ערלה ומודה ר' יוסי שאם נטע שהוא מותר וחשיב ליה זה וזה גורם דהכא הוי כדיעבד דאם נאמר חדש יותץ יפסיד התנור:

בין חדש ובין ישן יוצן. ואף על גב דזה וזה גורם מותר מ"מ ישן כיון דסגי ליה בצינון ולא מפסיד מידי אלא איסור הנאה למודה לכך צריך צינון:

עד

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"א מהל' פרה הלכה ז:
מח ב מיי' פי"ג מהל' אבידה הל' יא סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סי' רסז סעיף יח:
מט ג מיי' פ"י מהל' כלאים הל' טז סמג לאוין רפג טוש"ע יו"ד סי' שא סעיף ו:
נ ד מיי' פט"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב טוש"ע יו"ד סי' קמב סעיף ד:
נא ה מיי' שם הל' כד טוש"ע שם סעיף ו:
נב ו ז מיי' שם הל' כב ופי"ו מהלכות ע"ז הל' יב טוש"ע שם ס"ד:

◆

מוסף רש"י

עלה עליה זכר פסולה. שנאמר אשר לא עלה עליה עול, והניח עול אין לי אלא עול, כתמ' סוטה (מו.) והאי הכניסה לרבקה ודשה דלא ניחא ליה בה דמיא לשכן עליה עוף (ב"מ ל.). דקלי לה. בשטיחה זו היא שורפת, ומה היא שריפתה, אי משום עינא, שמלבש בה עין רע של אורחין, אי משום גנבי, פן יגנבוה האורחים (שם). מוכרין כדרכן. כסות של כלאים לובשו בשוק כדי להראותן לקונה, דלא אסרה תורה אלא לבישה שהיא להתחמם כדרך כל הלובשים, והעלאה דלבישה נמי דמיתהני ביה (שבת כט.). ובלבד שלא יתכוין. להנאת חימום (שם מו:) ור' שמעון הוא דאית ליה דבר שאינו מתכוין מותר (שם כט.). והצנועין. כשרים שמרחיקין עצמן מכל לאוין ספקים (שם). והא הכא דאפשר. לכל אדם למעבד שלא על ידי איסור, ואפילו הכי שרי. שאור של חולין. ושאור אחר של תרומה (ע"ז סח.). כדי להחמיץ. עיסה זו (שם). אחר אחרון אני בא. אותו שנפל אחרון, ביטל את הראשון ומותר אחרים, ואם של חולין נפל אחרון מותר אחרים (שם). שהוא גורם את החימוץ ואם נפל האיסור בסוף אסורה (תמורה יב:).

◆

רבנו חננאל

ת"ש כסות המופקדת אצלו, לא ישטחנה לא על גבי מטה ולא על גבי מגוד לצרכו, אבל שוטחה לצרכה. נזדמנו לו אורחין בין לצרכו בין לצרכה לא ישטחנה, הנה אפילו לצרכה אסור. ושנינן שאני התם דקא קלא ליה, כלומר כיון שרואין אותה האורחין באין בלילה וגונבין אותה. נמצא כששוטחה כאלו שורפה באש. ת"ש הכניסה לפרה אדומה בגורן לרבקה, פירוש לפטמה. מלשון עגלי מרבק, ודשה כשירה, בשביל שתינק ותדוש פסולה, הנה כיון שנתכוון לדוש פסלה. ואוקימנא מה עבד דניחא ליה אף עובד דניחא ליה, אע"פ שעובד בה מלאכה שלא על ידיו אלא ניחא ליה, עבודה היא ונפסלת בה. ת"ש מהא דתנן בסוף כלאים מוכרי כסות מוכרין כדרכן, כלומר נושאין

מסורת הש"ס

א) פרה פ"ב מ"ד, ב) ב"מ ל. [ע"ש], ג) שבת כט: מו: כלאים פ"ט משנה ה, ד) לקמן עה., ה) ע"ז מט. ע"ג: תמורה יב. ערלה פ"ב מי"א, ו) נ"ל בתחלה וכ"א במשנה, ז) [במדבר יט], ח) [נ"ל דהם], ט) [פרה פ"ב מ"ה], י) [בפ"ב דב"מ כב.], כ) [ויותר מפורש בכורות מד:], ל) רש"ל גרס לר"י ועי' רש"א, מ) [תמורה לג. ולקמן ס:].

◆

תורה אור השלם

א. וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל:
דברים כא ג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אימור וכו' היסק דאיסור שבה:

◆

גליון הש"ס

גמ' בישלה על גבי גחלים. עי' לקמן דף עה ע"א תוס' ד"ה וגרפו ובתשובות פני יהושע סי' י"א:

◆

לעזי רש"י

קבילי"א [קוביל"א]. יתד, וו.

◆

רבינו חננאל (המשך)

בגדי כלאים על כתפיהן ונהנין מהן, ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, והצנועין מפשילין לאחורין במקל. והא הכא דאפשר למעבד כצנועין, ואע"ג דלא עביד כצנועין, כי לא מיכוין שרי, ותיובתא למאן דתאני לישנא קמא דרבא תיובתא. וקיימא לן אפילו אפשר ולא קא מיכוין שרי. ולא יסיק בו תנור וכירים. ת"ר תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם, חדש יותץ ישן יוצן. אפה בו את הפת, ר' אומר הפת אסורה וחכמים אומרים הפת מותרת. בשלה על גבי גחלים דברי הכל (א) הפת מותרת, פירוש שכבר יצאו מתורת עצים. ומקשינן איני והתניא אחד ישן ואחד חדש יוצן. ושנינן הא דתני חדש יוצן רבנן והא דתני חדש יותץ ר'. ואקשינן אימור דשמעת ליה לר' דיש שבח עצים בפת, כלומר שבח עצי האיסור שרוי בפת והיא אפיית הפת הנה הוא ידוע בפת. לפיכך שנה הפת אסורה, אבל עצי היתר בתנור חדש שהוסק בעצי איסור, שנמצאו עצים של היתר והתנור של איסור שטעון נתיצה, שניהם (ו)התנור והעצים גורמין אפיית הפת [מן] שמעת לר' (שאסור) [שאוסר] בזה. ואתינן לאוקמינהו לר' אליעזר ורבנן דפליגי בשאור של חולין ושל תרומה שנפלו בעיסה, ואין באחד מהן שיעור לחמץ הוא לבדו העיסה, ונצטרפו וחימצו. ר' אליעזר אומר אחר אחרון אני

א) דברי רבינו אלו מגומגמים הנה הם ואולי איזה ט"ס נפל בדבריו. [ובכ"י: שכבר יצאו מתורת עצים ומקשינן איני וכו'. ולפי"ז מובנים הדברים שהגחלים אין בהם האיסור שהיה בעצים].